

Tienjarige Cajun Company in VS bekroond

strictly cajun in de traditie van Balfa, Lejeune en Landreneau

door Peter Vroom

De Nederlandse band The Cajun Company ontving eind vorig jaar de in Amerikaanse cajunkringen hoogst mogelijk onderscheiding voor een cajunband van buiten de staat Louisiana: de *Prix dehors de nous 2003*. De prijs werd al in augustus toegekend, maar de band was pas in de gelegenheid deze een paar maanden later daadwerkelijk in ontvangst te nemen. Het vormde de bekroning van een tien jaar durende zoektocht naar de pure essentie van de cajun.

Het is november. Een broeierige warmte verwelkomt de leden van The Cajun Company wanneer ze midden in de nacht in New Orleans arriveren na een uitputtende vliegreis van ruim 10 uur. De band bezoekt de staat Louisiana voor de zesde keer, ditmaal om mee te doen aan de Dewey Balfa Cajun and Creole Heritage Week. Dit is een bijeenkomst van alle toonaangevende cajun- en zydecomusici, die eens per jaar wordt georganiseerd door gitariste Christine Balfa en haar accordeon en fiddle spelende echtgenoot Dirk Powell.

Balfa

Ze zijn oprichters van de exceptioneel getalenteerde cajunband Balfa Toujours. Balfa komt uit het legendarische Balfa-nest; haar vader Dewey Balfa, overleden in 1992, was decennialang met zijn drie broers *het* gezicht van de Amerikaanse cajun buiten het ontstaansgebied. Met de Balfa Brothers trad hij in de jaren zestig onder meer op voor een uitzinnige menigte in Madison Square Garden in New York en op het folkfestival in Newport in 1964, waar het met Bob Dylan, Joan Baez, Peter, Paul & Mary en Janis Joplin verwende publiek het authentieke cajungeluid van de broers met de ene na de andere ovatie begroette.

Balfa wordt allerwegen gezien als cajunambassadeur *par excellence*. Zijn credo voor jonge musici was eenvoudig: "If you wanna make good music it is available to you here. We make the music in our own backyards and if you like to play, just tug the musicians on theirs shirt and ask them: 'Hey, how do you do that?'"

Omdat Balfa de staande ovaties elders uit de VS mee terugnam naar Louisiana, ontstond er met name in de jaren zeventig en tachtig een enorme cajunboost binnen en buiten Louisiana. Als paddestoelen schoten nieuwe bands uit de grond en er zaten absolute blijvertjes onder. Een van die in de jaren tachtig opgerichte bands is Steve Riley and the Mamou Playboys. Met hun onlangs verschenen CD 'Bon Reve' zijn zij inmiddels (voor de tweede keer) voor een Amerikaanse Grammy genomineerd.

Buiten de VS reikte de cajungolf een stuk minder ver. Desalniettemin werden ook musici als Clifton Chenier in Europa gekend en erkend, vermoedelijk vooral omdat de creoolse en bluesinvloeden van de door Chenier gespeelde – maar sterk aan cajun verwante - zydecomuziek het Europese publiek meer herkenning gaven.

Misverstand

Het zal toeval zijn geweest, maar in Balfa's sterfjaar begon de Nederlandse The Cajun Company met haar eerste optredens. De band had toen al enige tijd gezocht naar de best werkende samenstelling. In Nederland was in de eerste helft van de jaren negentig veel belangstelling voor country, folk en cajun en er waren vrij veel musici die zich op een band orieënterden. De essentie van cajun is dat het typisch gevoelsmuziek is en

niet iedereen heeft dat gevoel. Je kunt ogenschijnlijk vrij snel een accordeon (een één-rijer) leren bespelen, en de drie, vier accoorden die de cajungitarist gebruikt om te begeleiden zijn van doorsnee campingniveau. De triangel wordt vaak met een mengeling van verbazing en dedain bekeken (“dat kan toch iedereen”), alleen de viool dwingt het gebruikelijke respect af. En daarmee is al snel een groot misverstand geboren: dat cajun door iedereen is te spelen. Dat gebeurde in Nederland dan ook op ruime schaal en het “hoempa–hoempa” was (en is) al snel niet van de lucht. The Cajun Company sprong er echter uit. De groep verdiepte zich in de cajuncultuur, in de wordingsgeschiedenis van de muziek en pakte op zeker moment de essentie: een niet nader te beschrijven *groove* in ritme en melodie, soms pompend en opzwevend, soms ingetogen en dan nog intenser voelbaar, vrijwel altijd ondersteund door bijna geschreeuwde maar wel gecontroleerde zangpartijen in het Patois-frans. Dat klinkt voor een Fransman ongeveer zoals het Zuid-Afrikaans voor een Nederlander klinkt. “Het is eigenlijk van oorsprong Europese muziek, zodat wij kunnen proberen het te begrijpen”, zegt oprichter en accordeonist/zanger Bas van der Poll. “Ga er echter nooit vanuit dat je het beter kan dan de Cajuns zelf. Dat zijn de woorden van fiddler David Greely (Steve Riley and The Mamou Playboys), en daar moet ik hem groot gelijk in geven”, zegt Van der Poll.

Levensleed

Hoewel eenvoudige ritmes de boventoon voeren (twee- en driekwartsmaten voor de respectievelijke two-steps en walsen) zijn ze gecompliceerd in hun boodschap: het overbrengen van het gevoel dat van origine voortkomt uit de benarde positie waarin Franse boeren zich, verdreven uit Canada (hun nieuwe Acadië), staande moesten houden in het barre moerasklimaat van zuid-west Louisiana. Dat door diezelfde boeren overigens optimistisch en liefdevol opnieuw werd begroet als het nieuwe Acadië (vandaar ‘Cajun’), en waar muziek werd gemaakt om het levensleed zo niet te verzachten, dan toch wel enigszins te kunnen verwerken.

Latere Creoolse invloeden waren zo sterk dat ze deze van origine Franse volksmuziek een totaal nieuw geluid gaven. Werd dat geluid aanvankelijk geproduceerd in armoe, met hooguit een viool en een tot triangel omgebogen hooivork (‘tit fer) en gitaar, begin vorige eeuw werd de accordeon in de muziek getrokken. Met name Iry Lejeune bracht de cajun in de jaren vijftig van de *porch* naar de *dancehalls* en hij mag dan ook gezien worden als cajun PR-man *avant la lettre*. Hij stierf jong, 29 jaar, aan de gevolgen van een suffe aanrijding tijdens het verwisselen van een autoband. In het harnas, dat wel, want zijn maatje verwisselde de band terwijl Lejeune leunend tegen het portier nog wat accordeon speelde.

‘Pure and simple’

Lejeune is ook voor de Cajun Company een inspiratiebron die bij hen hoort als een wortel bij een konijn, getuige de titel van hun eerste CD (uit 1996) ‘Testing One One’; een expliciete verwijzing naar een opname van Iry Lejeune. In de covertekst van de CD schrijft *Bas van der Poll* direct waar het wat hem betreft om gaat. Toen hij ooit een boek over de cajuncultuur kocht, liet hij er door de legendarische accordeonbouwer en – speler Marc Savoy een opdracht in zetten. Savoy schreef: “*Cajun Music: keep it pure and simple*”. Dat was het vertrekpunt voor de band, die naast Van der Poll (spelend op een door Savoy gebouwde C- en D-accordeon) bestond uit Pauline Groenendijk (lead fiddle), René van Tilburg (gitaar en back-up zang), Will Pieters (back-up fiddle) en Herman van Rijn (triangel en back-up zang). Deze CD werd in Nederland geproduceerd en in eigen beheer uitgegeven, nadat de band Louisiana al verscheidene keren had

bezoekt en er inmiddels ook al had opgetreden. In de VS ging de debuut-CD dan ook niet onopgemerkt voorbij en een nieuwe toernee leidde in 1998 tot de eerste nominatie voor de beste buitenlandse band. De band werd toen tweede, maar was wel de eerste band van buiten de VS die deze nominatie kreeg.

La Robe de Rosalie

Verantwoordelijk voor deze nominatie is de CFMA, de Cajun French Music Association. Een invloedrijke Louisianaanse organisatie, vergelijkbaar met de Nederlandse Stichting Conamus. Kennelijk hebben de keuzeheren van de CFMA niet zitten slapen, want vorig jaar werd de tweede CD, *La Robe de Rosalie* genomineerd en bekroond.

Met *La Robe de Rosalie* zet de band de traditie voort, waarbij niet alleen Iry Lejeune en de Balfa Brothers maar ook fiddlespeler Dennis McGhee en de broers Cyp' en Adam Landreneau als inspiratiebron dienden. Typerend voor de manier waarop de band de muziek benadert is het feit dat Bas van der Poll de verloren gewaande tekst voor de titel song wist op te duiken. Deze bleek op een oude opname van de broertjes Landreneau te staan, maar ze was grotendeels onverstaanbaar. Na veel studie wist Van der Poll de tekst te reconstrueren en dat staaltje dwong in Louisiana buitengewoon veel respect af.

Cajunslag

De band maakte deze CD in een andere samenstelling dan de eerste. De band bestond nu uit Bas van der Poll, Pauline Groenendijk, Herman van Rijn en Vera van Heeringen als nieuwe gitariste. Voor de CD speelde de eerder genoemde Dirk Powell back-up fiddle, en hij produceerde de CD. Het totale resultaat leidde tot ook voor Amerikaanse begrippen lyrische commentaren.

De CD werd opgenomen in Louisiana, wat beslist hielp omdat er tijdens de opnamen directe feedback mogelijk was door authentieke cajunmusici.

De CD zelf is een juweel, niet alleen vanwege de muziek, maar ook vanwege de kwaliteit van de hoesteksten die elk nummer begeleiden en de kwaliteit van de productie. In de muziek zelf komt de groep, meer dan op *Testing One One*, in balans. Van der Poll's accordeonspel ontlokte in Louisiana bewondering door zijn beheersing van de dynamiek van een instrument dat van nature erg aanwezig wil zijn. Hij laat zijn accordeon aanwezig en krachtig zijn wanneer het moet, en zacht maar ondersteunend bij de solo's van Pauline Groenendijk of bescheiden flonkeren in het ensemble met de andere instrumenten. Groenendijk laat horen nu echt tot de Europese cajuntop te zijn doorgedrongen. Haar integere interpretaties van Dennis McGhee's *fiddletunes* zijn indringend en ontroerend. Steve Riley, met haar *jammend* tijdens de Balfa Heritage Week: "It seems we've got a female Mitchell Reed here." Reed geldt als een van Louisiana's grootste fiddletalenten. Vera van Heeringen's ritmische gitaarspel heeft haar al eerder een uitnodiging opgeleverd om de zwangere Christine Balfa in de VS tijdelijk te komen vervangen. Ze beheerst als enige in Europa die zo typische cajunslag die van een gitaar eerder drumstel dan snaarinstrument maakt. En tot slot Herman van Rijn. Vanaf de eerste maat ligt deze man als een swingende trein op stoom en op koers en hij is daarmee voor een groot deel verantwoordelijk voor de noodzakelijke *groove*. Zijn back-up vocal levert een goed harmonie op met de rauwe stem van Bas van der Poll. Deze groep heeft duidelijk een eigen sound & soul kunnen ontwikkelen en dat is beslist iets wat in de Nederlandse muziekwereld gekoesterd zou mogen worden.

Inmiddels heeft Vera van Heeringen de band verlaten, omdat ze definitief in Engeland is gaan wonen. Ze speelt daar nu fiddle in de Engelse cajunband *The Flatville Aces*. Monique Neuteboom neemt Vera's gitaarplaats in en het is jammer dat

vrouwenstemmen in de cajun geen usance zijn, want die van Monique mag er wezen (ze zingt old time songs in het duo The Inlaw Sisters).

Vorig najaar mocht de groep de prijs dus in een geïmpoviseerde ambiance in ontvangst nemen. Dat gebeurde tijdens de Balfa Heritage Week, in aanwezigheid van vele toonaangevende Amerikaanse cajun- en zydecomuzikanten. In een zweterige zaal speelt de groep na de uitreiking een korte set en dan komen de emoties: nu pas realiseert iedereen zich dat spelen in deze omgeving, in het volstrekt onbaatzuchtige bijzijn van collegamuzikanten die alleen maar willen genieten en graag willen dat je meespeelt, een uiterst unieke ervaring is. Ook al ben je er al zes keer geweest – Louisiana laat je niet koud (wat wil je ook, 28 graden in November) en om met een van de bezoekers van de Heritage Week te spreken: “Once you drank our water, you’ll return...”.

Terug in Nederland kondigde de band aan in 2005 een nieuwe CD op te gaan nemen, ditmaal in de gloednieuwe studio van Dirk Powell. De groep wil nog verder terug naar de roots van de cajun en onderzoekt ook of het mogelijk is zijwaarts naar de creoolse invloeden te kijken, overigens zonder deze in de sound te willen imiteren. “Dat zal ons nooit lukken”, aldus Van der Poll tijdens een optreden in Londen, december vorig jaar. Het is die nederige, bescheiden maar wel zeer zelfbewuste houding die de kwaliteit van deze band kenmerkt.

To be continued!

Discografie

Testing One, One

1996, Deltatone Music, Nederland

La Robe de Rosalie

2001, Deltatone Music, Nederland

www.cajuncompany.net